

SOBRE ELS ARREPERVÈRIS. APROXIMACIÓ
ALS REFRANYS METEOROLÒGICS DEL GASCÓ
PIRINENC ORIENTAL: PARAL·LELISMES,
INTERFERÈNCIES I CONTRASTOS EN EL TRIFINI
DE CATALÀ, GASCÓ I LLENGUADOCIÀ A PARTIR
DEL MÓN DE LES PARÈMIES¹

PRESENTACIÓ

Si la paremiologia romànica no està tan avançada com voldríem, ho estan encara menys els estudis de paremiologia occitana, i concretament els que s'encarreguen dels refranys gascons. Cal remarcar que la llengua occitana disposa de nombrosos treballs que recullen aforismes de qualsevol punt del domini lingüístic, i que algunes d'aquestes produccions són signades per noms il·lustres de la filologia occitana com Loís Alibèrt, Gerhard Rohlfs, Simin Palay o Vastin Lespy. Algunes obres lexicogràfiques de referència, com *Lou Tresor dóu Felibrige* de Frederic Mistral,² recullen una quantitat notable de proverbis occitans, i recentment fins i tot s'han publicat alguns treballs importants que apleguen fórmules proverbials de la llengua d'oc, com el de Cristià Camps (2007) o —posem per cas— l'edició dels refranys landesos presents en els manuscrits de Felix Arnaudín (Boisgontier/Mabru 1996).

Però una cosa són els inventaris de refranys, i una altra, els estudis sobre els proverbis, amb dades concretes sobre la seua extensió territorial o sobre els elements lingüístics que contenen; si cal, amb comparacions entre les informacions bibliogràfiques i l'oralitat. La nostra recerca consisteix en una primera prospecció geoparemiològica en el territori del gascó pirinenc oriental, subdialecte del qual formen part els parlars occitans de la Vall d'Aran, a partir de materials de camp recollits en aquest territori gascó administrativament espanyol i en altres indrets veïns de l'Estat francès mitjançant enquestes semidirigides en occità. D'una banda, la nostra intenció era la de comprovar la vitalitat d'alguns refranys aranesos arplegats en treballs anteriors, i de veure si aquests

1. Aquest treball s'emmarca en el projecte FFI2008-02998/FILO, dins de les investigacions derivades de la «Base de datos sobre refranes del calendario y meteorológicos en la Romania» (BADARE), que es pot consultar en línia, i que aporta informacions sobre proverbis meteorològics de tots els dominis romànics: <http://stel.ub.edu/badare>.

2. S'ocupa del tractament dels refranys meteorològics occitans dins d'aquesta obra Bastardas i Rufat (en premsa).

refranys tenien una continuïtat oral més enllà de la frontera política. D'un altre costat, esperàvem que la recerca oral ens conduís a recollir fórmules proverbials que fins ara no han estat registrades per la bibliografia, amb l'objectiu d'incloure-les en la nostra base de dades. La tria d'aquest espai lingüístic no és casual: som en un territori que té especial interès dialectològic, ja que és una zona pirinenca en què conflueixen dos dialectes occitans (gascó i llenguadocià, parlat ja en la part oriental del departament d'Arieja, a pocs quilòmetres d'on ens trobem) i el català, amb l'aragonès a poca distància. Parlem de la principal cruïlla lingüística del Pirineu.

I. METODOLOGIA I PUNTS D'ENQUESTA

Per dur a terme aquesta petita recerca, es va fixar un qüestionari d'una quarantena de refranys meteorològics aranesos, la major part dels quals tenien un origen llibresc. Alguns d'aquests proverbis van ser seleccionats pel seu interès lingüístic, perquè contenien arcaïsmes o dialectalismes interessants. D'altres van ser triats per interès bibliogràfic, perquè se sospitava que havien passat fàcilment d'uns treballs a uns altres, perquè algun dels seus elements feia pensar que no eren fórmules autòctones en aranès (i, per tant, més aviat podrien ser refranys copiats d'inventaris de fora de la Vall d'Aran), o bé perquè apareixien en algun recull d'alguna zona propera (per exemple, el de Vidailhet 2000) i valia la pena de veure si existien també en el nostre territori.

Les principals fonts bibliogràfiques per fer un inventari de proverbis aranesos són les següents: les dues pàgines de la guia de Juli Soler i Santaló (1998) dedicades als refranys; els documents inèdits del poeta Jusèp Condò, les informacions del qual són reportades sovint pel gran monogràfic sobre l'aranès de Joan Coromines (1990); el petit recull d'aforismes aranesos aplegats per Fermín Bouza-Brey (1986) en un dels seus articles a l'*Arxiu de Tradicions Populars*; l'opuscle *Refranes climatològics del Valle de Arán* publicat per l'Institut d'Estudis Ilerdencs i el Consejo Superior de Investigaciones Científicas (IEI/CSIC 1962); els proverbis recollits en la primera època de la revista *Terra Aranesa*; el monumental treball —ja citat— de Coromines (1990), *El parlar de la Vall d'Aran*, que ampliava la seua tesi doctoral, i, finalment, el volum d'*Arreperveris* editat pel Centre de Normalizacion Lingüística de la Val d'Aran (CNLVA 1992).³ No oblidem, d'altra banda, que hi ha alguns treballs sobre altres zones del gascó pirinenc oriental que tenen un valor indubtable i que calia també tenir en compte, com els volums de Bernat (1973, 1975 i 1978) o el treball de Castet (2003).

3. La major part d'aquestes fonts han estat despulades per a la base de dades BADARE. Per a una aproximació més detallada a les informacions que conté cadascun d'aquests treballs, veg. Carrera (en premsa). Allí hi ha també algunes altres fonts menors que aquí no hem citat.

Després d'haver fixat un petit qüestionari, es van seleccionar una sèrie de localitats per a les enquestes, que havien de ser prou representatives de tot el territori, sense oblidar la Vall d'Aran. Les poblacions triades van ser Mana (a pocs quilòmetres de Montsaunès, no gaire lluny d'Aurinhac ni de Sent Gaudenç), Shenh (a la vall d'Arbàs), Mèles (a tocar de la Vall d'Aran, punt d'enquesta [669 NE] de l'*Atlas linguistique et ethnographique de la Gascogne*; Séguy 1954-1973) i, ja al sud de la frontera, Les —dues enquestes, una de les quals colectiva— i Vilac.

Totes aquestes localitats ocupen un lloc més o menys central en el marc del gascó pirinenc oriental, i dibuixen una línia que va paral·lela al límit entre els departaments d'Alta Garona i Arieja —en la part administrativament francesa—, i també al feix d'isoglosses que separa els parlars comengesos i coseranesos segons el treball de Pèire Bec (1968). Mana, Shenh i Mèles són poblacions clarament comengeses des d'un punt de vista lingüístic (tot i que Shenh coneix la palatalització coseranesa de -NN-), i les poblacions de Vilac i —sobretot— Les són clarament afins als parlars comengesos en la mesura que no pertanyen a la part alta de la Vall d'Aran, on es fan sentir d'una manera més clara les coincidències amb els parlars gascons del Coserans.⁴ A les dades directes registrades en aquestes poblacions, hi sumem les informacions complementàries de poblacions com Saliàs de Salat, Aspèth, Aurinhac, Herran i la vall de Larbost, facilitades pel company Joan Pau Ferré, i també les dades paremiològiques obtingudes durant l'any 2005 en punts com Argut, Bausen o Arties per Carrera, fins ara majoritàriament inèdites. Han estat molt valuosos, d'altra banda, els comentaris i les observacions de Claudi Aventin, de Les, un altre important col·laborador d'aquesta recerca de camp. Per l'espai de què disposem, serà impossible d'exposar a continuació totes les dades que voldríem. Esperem, però, que puguem oferir una panoràmica general de la nostra recerca de camp i dels resultats obtinguts, encara que sigui amb uns pocs exemples.

II. CONSTATAcions INICIALS

No descobrirem res de nou si, d'entrada, diem que una bona colla de fórmules proverbials comencen a caure definitivament en desús. És amb aquest procés d'oblí dels adagis que cal relacionar el fet que sovint obtinguem simplement fragments d'allò que abans devien ser fórmules molt més llargues, i que,

4. Dins Carrera (2007), hi trobareu una aproximació a la diversitat dialectal de la Vall d'Aran i a les afinitats dels parlars aranesos amb els del Comenge i del Coserans. Les, per altra banda, era un punt d'enquesta especialment adequat perquè, tot i que pertany al terç dels Quate Lòcs, ja no és una localitat tan conservadora com les poblacions veïnes de Bausen i Canejan, que sovint tenen més punts en comú amb Mèles que amb la resta de localitats araneses, malgrat que els en separi una frontera estatal.

segons les característiques de l'informador, calgui parlar —com Séguy (1973: 34) a partir del lèxic— de graus diferents de disponibilitat de certs proverbis.

Pot resultar més xocant, per contra, que la presència recurrent de certes fórmules en la bibliografia no es tradueixi en una vitalitat oral, i que la vitalitat oral d'alguns adagis no vagi de la mà d'una presència regular en la bibliografia. El refrany següent, per exemple, ben viu a Les, sembla que amb prou feines havia estat recollit per algun petit treball com el de Bouza-Brey (1986: 310): «Eth solei de hereuèr qu'entre en erbèr». Per ara tampoc no recollim refranys amb alguns temes habituals en altres zones romàniques, com ara les seqüències de dotze dies de pronòstic anual (cf. Gargallo Gil 1999), o els dies manllevats entre mesos (febrer, març, abril, maig) de l'hivern a la primavera. Les investigacions futures aclariran si això es deu a un simple fet fortuït (refranys d'aquesta mena han caigut en desús abans que d'altres) o qui sap si a qüestions de tipus climàtic que determinen que aquesta mena de refranys no existeixin a la nostra zona. Caldrà continuar investigant.

III. CAP A UNA GEOPAREMIOLOGIA OCCITANA⁵

1. *Refranys i topònims*

La presència de determinats topònims en alguns refranys restringeix territorialment el seu ús i posa de manifest que determinades fórmules proverbials només poden ser vives en algunes zones del nostre territori, si més no amb el topònim en qüestió (perquè no cal descartar que la resta de la fórmula es repeteixi fora del nostre àmbit territorial, amb els corresponents noms de lloc). La presència del topònim *Artiga de Lin* en la fórmula «Ploja d'Artiga de Lin, non n'entre en jardin», recollida per diversos treballs (Soler i Santaló 1998: 29, IEI/CSIC 1962: 105 i Coromines 1990: 479), implica que aquest refrany no pot usar-se gaire lluny d'aquesta zona sud-occidental de la Vall d'Aran amb la qual mantenen tradicionalment relació els habitants del centre de la comarca i del terçó de Lairissa, una de les dues subcomarques tradicionals del Baish Aran. Igualment, «Aire de Vacivèr, era nhèu ath darrèr» no pot usar-se gaire lluny de l'indret anomenat *Vacivèr* de Canejau (Soler i Santaló 1998: 25 i CNLVA 1992: 30), o, en tot cas, del *Vacivèr* de Pujòl, a l'altra punta de la comarca.⁶

Aquestes dues fórmules que acabem de citar eren —sorprenentment—

5. Manllevem el terme de *geoparemiologia* a l'estudiós italià Temistocle Franceschi, president del Centro Interuniversitario di Geoparemiologia de la Universitat de Florència i membre també del projecte BADARE.

6. Sanchis Guarner (1952: 32) localitza en el català immediat de la Ribagorça: «Aire de Bacciver, la neu al darrèr». José Antonio Saura ens testimonia a Grist (a la veïna vall de Benasc): «Aire de Vacibèr, aigua darrèr».

desconegudes en els nostres punts d'enquesta aranesos. Tanmateix, obtenim altres proverbis en què un topònim situa un refrany en un espai territorial molt concret. Coromines (1990: 386) va sentir a Vielha «Montcorbison, *kapét* / deman dia bèt [sic]». I avui registrem a Vilac, a pocs quilòmetres de la capital, la fórmula «Se Montcorbison hè capèth, deman dia bèth». Tenint en compte la situació del Montcorbison, resultava evident que aquest proverbi havia d'usar-se al centre de la comarca.

A Herran, a poca distància de Shenh, fan referència a dos orònims locals, *Cornudèra* i *era Cabanassa*, per predir el temps. Fora de la població, la referència a aquests indrets no tindria cap sentit: «Quand brama Cornudèra, qu'apèra eth vedèth blanc; quan buha era Cabanassa, que va hèr bèth». Altres fórmules en què se citen topònims molt més coneguts podrien ser usades molt més enllà de les localitats concretes en què han estat registrades. A Shenh fan referència, per exemple, a les ciutats que representen els dos extrems del Pirineu: «Eth vent de Baiona, ploja monjona; eth vent de Perpinhan, ploja abans eth endeman». Això recorda molt alguns proverbis recollits en altres indrets del territori occità. Per exemple, a la vall d'Aura: «Mountagno claro, bourdèou éscu, plouyo dé ségu» [«Montanha clara, Bordèu escur, ploja de segur»] (Vidailhet 2000: 7). I segurament molt més enllà d'aquesta vall pirinenca, ja que la mateixa fórmula, amb una segona seqüència, apareix fins i tot al *Tresor* de Mistral com a bearnès, gascó i «R.» (*racine?* Roergue?): «Mountagno claro, [/] Bourdèus escur, [/] Ploujo de-segur; [/] Mountagno escuro, [/] Bourdèus cla, [/] Ploujo nou i aura» [«Montanha clara, Bordèu escur, ploja de segur; montanha escura, Bordèu clar, ploja non i aurà»] (Mistral 1979, I: 335, s.v. *Bourdèus*).

És relativament sorprenent que a Les, ja a tocar de la frontera de Pònt d'Arrei, es conegui el refrany «S'era broma se'n va tath Pallars, trè capa se non n'as». La referència al Pallars, en un primer moment, sembla que hauria d'anar associada als pobles de l'altre extrem de la comarca, i no pas a una localitat on no es poden veure les muntanyes que separen la Vall d'Aran de les terres pallareses. Això deu voler dir que el proverbi en qüestió s'usa o s'usava, poc o molt, en tot —o gairebé tot— el territori aranès. El fet que en algun treball anterior apareguí aquest mateix refrany amb un fragment posterior que conté alguna característica pròpia de l'altre extrem de la Vall d'Aran (l'ús de *sortir* en comptes de *gésser*), sumat a la proximitat del Pallars i Naut Aran, acabaria de confirmar aquesta hipòtesi: «Quan era broma se'n va'n ta Pallars, busca-te cape [sic] si no n'has; quan era broma se'n va'n ta Gasconeta, sortis-te de la coveta» (Soler i Santaló 1998: 29).

Alguns sistemes de predicció locals fan pensar, d'altra banda, en la possible existència de refranys que avui han caigut en desús, també de tipus local. A Vilac sabien que s'acostava mal temps perquè «passauen es garies de Mont e Montcorbau», en referència a les cornelles o *shigales* que es dirigien als pobles veïns. A Les, per un altre costat, podien preveure el temps que faria després de

fixar-se en *Es Neres*, una zona enlairada del terme municipal: «Enes Neres, depen d'a on arribaue eth solei, sabien se hège bon». Qui sap si, en cas que això siguin romanalles d'antics refranys, serem mai més a temps de registrar-los.

2. Distribució territorial dels proverbis i continuïtat transfronterera

Una bona part dels refranys registrats són sovint els mateixos a banda i banda de la frontera política estatal. Els mateixos tòpics es retroben en els dos espais administratius, com, per exemple, la negror del mes d'abril, especialment inclement i traïdor a l'Aran, mes al qual es fa referència com a «abriu ner» (Shenh), «eth nere d'abriu» (Les) o «abriu eth nere» (Vilac), i al qual s'atribueix al centre de la comarca d'haver enviat violentament un home de Bagergue fins a Canejan, a l'altre extrem de la Vall d'Aran, cosa que ja van recollir Joan Coromines (1990: 262) i el treball del CNLVA (1992: 43-44).

Com era d'esperar, els diferents punts d'enquesta participen d'un fons paremiològic comú, però això no vol pas dir que les fórmules proverbials referides al temps meteorològic siguin idèntiques a tot arreu. Ben al contrari, és habitual que els adagis, malgrat que superin sense cap mena de problema la frontera estatal, canviïn algun o alguns dels seus components d'un lloc a l'altre. La intuïció fa pensar que alguns d'aquests canvis són anecdòtics, i que tenen una transcendència dialectològica petita o nul·la. Per exemple:

Era ploja de hereuèr qu'ei domatge que cage en un tartèr (Mèles)
En hereuèr malaguanhada era aigua que què en tartèr (Les)

Eth prumèr de març tota cuca que lhèue eth cap (Mèles)
Eth prumèr de març totes es cuques lhèuen eth cap (Les)
Eth prumèr de març tota cuca que trè eth cap (Vilac)

Més curiós és el cas del proverbi referit a Sant Martí, en què confirmem almenys tres de les quatre possibilitats combinatòries entre les formes —d'una banda— *hered*, *nhèu* i *iuèrn* i —d'una altra— *camin* i *pin* presents en la bibliografia (CNLVA 1992: 24, 25, Gomis i Mestre 1998: 165 i Soler i Santaló 1998: 25). Associat a Sant Martí, el cas de Sant Andreu presenta encara més varietat (i no deixa de ser curiosa la falsa rima de Vilac entre l'adverbi *aquiu* [a'kjew] i la forma *nhèu*), tot i que no hi ha cap canvi important d'elements segons el punt d'enquesta:

Tà Sent Martin, eth hered qu'ei en camin (Mèles)
Tà Sant Martin, era nhèu peth camin (Les)
Tà Sant Martin, era nhèu en pin (Vilac)

A Sent Andrèu «aci i som», çò ditz era nhèu, «e se non i som, que i serè lèu» (Mana)

Tà Sent Andrèu «se non i sò que i serè lèu» [ditz era nhèu] (Mèles)

Tà Sant Andrèu, era nhèu: «se non i sò, i serè lèu» (Les)

Tà Sant Andrèu, [era nhèu] se non i é, i serà lèu (Les)

Tà Sant Andrèu, era nhèu aquiü: «se non i sò, i serè lèu» (Vilac)

Coromines atribueix algunes fórmules proverbials a la vall de Toran, en el terme municipal de Canejan, que nosaltres no recollim: «A Mart(e)ror, eth arai tà sa maison» (Coromines 1990: 562), «Long lèg, long bèth» (Coromines 1990: 536).⁷ Però és simptomàtic el que passa amb un altre aforisme: «Ploja maítiau non destrigue jornau». Coromines (1990: 520, 551, 735) va registrar aquest adagi a Sant Joan de Toran, probablement de la boca del vell Forquet, un dels seus millors informadors. Doncs bé, aquest proverbi no ens el van saber reconèixer a Les, localitat situada al costat de Canejan on vam dur a terme una enquesta col·lectiva amb mitja dotzena d'informadores. Per contra, un dels pocs informadors de Mèles, a l'altre costat de la frontera estatal, en la vall paral·lela a la de Canejan, coneixia i usava la fórmula en qüestió. Aquest cas podria ser un exemple més de la proximitat lingüística de Canejan i Mèles? Podria ser també un exemple més de la lateralitat que caracteritza aquestes dues poblacions.

És molt interessant igualment el cas d'una fórmula recollida per més d'un treball que registra refranys meteorològics aranesos: «Quan era escoba florís, era hame en [o peth] país; quan bajòque, alavetz i tòque; e quan hè cric-cric, adios [o adiu] hame, adios te dic [o te digui]» (IEI/CSIC 1962: 29, Soler i Santaló 1998: 29 i Coromines 1990: 446, 312). Deixant de banda la presència d'un hispanisme avui poc habitual (*adios*), aquest proverbi conté alguns elements que semblen propis de la part alta de la Vall d'Aran: el verb *bajocar* i la forma *escoba*. Era interessant de veure, doncs, si aquesta fórmula es repetia a les parts central (Vilac) i baixa (Les) de la Vall d'Aran, i si els elements típicament altaranesos eren substituïts en aquests indrets per formes pròpies d'aquestes poblacions. Però a Les i a Vilac no vam poder confirmar que s'hi usés aquesta fórmula, i encara menys en els punts d'enquesta comengesos. Sembla, però, que un proverbi molt semblant s'utilitza a Saliás de Salat, amb el mot *escoba* substituït per *gèsta*: «Quand era gèsta hlorish, era hame qu'é en país; quand bajòca, que i tòca; e quand hè crica-cròca; que i a pan e còca». Aquest mateix proverbi s'utilitzaria a la zona d'Aspèth, amb

7. Coromines treu el segon proverbi de Soler i Santaló (1998: 25): «Loung letg, loung bet». Però el lingüista precisa: «aforisme climatològic (Soler, *Gu.* 25.1.f.), que deu ser canejanès (car amb *bèt* de RV no rimaria)». El cas és que Coromines no devia sentir directament el proverbi, però els únics indrets de la Vall d'Aran en què *bèth* té un so africacat final com el de *lèg* són els pobles de Bausen i Canejan, que Coromines etiqueta com a poblacions de *parlar canejanès*.

una seqüència final diferent: «quan hè cric-cric, adiu te ditz» (on *ditz* substituiria la forma arcaica de primera persona *dic*). Podria no ser casual que el proverbi només fos conegut en alguns punts situats en la part més oriental de la nostra zona (Saliás, Aspèth, Naut Aran). La hipòtesi que hi hagi diferències paremiològiques entre zones occidentals i orientals del gascó pirinenc oriental (paral·leles a les diferències lingüístiques entre comengès i co-seranès) és molt seductora.

Algunes variacions en la formulació de determinats refranys afecten directament el calendari. Mentre que en el treball del CNLVA (1992: 19) el *cocut* només canta el primer dia del mes d'abril, en l'oralitat recollim almenys tres dates alternatives. Cal demanar-se, un cop més, si això obeeix realment a diferències estables entre poblacions o si parlem de fets idiolectals.

Eth prumèr d'abriu, eth cocut mòrt o viu (Mana)

Eth cocut, eth sèt d'abriu, mòrt o viu (Shenh)

Eth cocut, eth nau d'abriu, qu'a de cantar mòrt o viu (Mèles)

Tà Sant Jusèp cante eth cocut, e tà Sant Pèrre se torne mut (Vilac)

IV. GASCONITAT, OCCITANITAT I ROMANICITAT DELS REFRANYS DEL GASCÓ PIRINENC ORIENTAL

És cert que hi ha proverbis que canvien d'un lloc a l'altre, i fórmules que només deuen ser conegudes en algunes localitats o territoris. Tanmateix, els proverbis que trobem en gascó pirinenc oriental es repeteixen sovint en altres zones gascones, occitanes i romàniques. El fons paremiològic comú a tots els nostres punts d'enquesta, per tant, és sovint igualment comú a moltes altres terres amb varietats lingüístiques filles del llatí, cosa que demostra la participació del nostre àmbit pirinenc de frontera en una essencial comunitat de la vella Romània (tret del balcanoromànic), justament el leitmotiv que guia la base de dades BADARE: una mena de *Romania continua* (expressant-ho amb la cèlebre etiqueta d'Amado Alonso 1974: 104-105), referida no només a la fesomia o tipologia de les varietats romàniques d'Europa, sinó també a les seves parèmies, i concretament als refranys del calendari (Gargallo Gil 2002) i meteorològics.

Limitem-nos, per ara, a assenyalar, però, que allò que trobem en el nostre territori reapareix en altres zones occitanes. Vegem-ne, doncs, un parell d'exemples:

1. *Refranys en què Pentecosta s'associa a crosta*

Els refranys en què *Pentecosta* va associada a *crosta* són habituals en gascó i arriben almenys fins a Provença.

Tà Pentacosta, era poma que met crosta (Mèles)

Se plò tà Pentacosta, que calerà mascar era mora e era crosta (Mèles)

A Péntacousto, éra poumo bouté crousto [*A Pentacosta era poma bota crosta*]
(Vidaillhet 2000: 6)

Se plau per Pentecouste, [/] Que calera minjà la moure e-mey la crouste [*Se plau per Pentacosta, que calerà minjar la mora e mei la crosta*] (Palay 1991: 753)

Quand plòu pèr Pandecousto, [/] Lou la crèis o mermo d'uno crousto [*Quand plòu pèr Pandecosta, lo lach crèis o merma d'una crosta*] (Mistral 1979, II: 469, s.v. *Pandecousto*)

2. Pronòstic referit als quaranta dies de pluja posteriors a Sant Medard

El pronòstic referit als quaranta dies de pluja posteriors a Sant Medard no només s'estén per terres occitanes, sinó també pel domini català, amb què l'ocità presenta tantes afinitats:

Se plau a Sent Medard, que plau quaranta dias mès tard, a condicion que Sent Barnabè non cope era èrba dejós es pès (Mana)

Se plò nà Sant Medard, que plò quaranta dias mès tard, a mens que Sent Barnabè non cope era èrba dejós [*o dauath*] *eth pè* (Shenh)

Se plò tà Sant Medard, plò quaranta dies mès tard; se plò tà Sant Barnabè, l'a flocat un coup de pied (Les)

Se plòu pèr sant Medard, [/] Plòu quaranto jour plus tard; [/] Mai que sant Barnabè [/] non ié cope lo bè [*Se plòu pèr Sant Medard, plòu quaranta jorns plus tard, mai que Sant Barnabè non i cope lo bèc*] (Mistral 1979, I: 230, s.v. *Barnabèu*)

Se plòu pèr sant Medard, [/] Quaranto jour de bard, [/] Mai que sant Barnabè [/] Non ié cope lou pèd [*Se plòu pèr Sant Medard, quaranta jorns de bard, mai que Sant Barnabè non i cope lo pè*] (Mistral 1979, I: 227, s.v. *bard*)

Si plou per Sant Medard, plou quaranta dies massa tard [*o bé plou sis setmanes cap al tard*] (Amades 1951: 982)

Si plou per Sant Medard, plourà quaranta dies més tard (Farnés 1992-1998, VI: 9)

JOSÉ ENRIQUE GARGALLO / AITOR CARRERA
Universitat de Barcelona / Universitat de Lleida

BIBLIOGRAFIA

Alonso 1974: Amado ALONSO, «Partición de las lenguas románicas de Occidente», dins id., *Estudios lingüísticos. Temas españoles*, 3a ed., Madrid, Gredos, 84-105.

- Amades 1951: Joan AMADES, *Folklore de Catalunya. Cançoners. Cançons-refranys-endevinalles*, Barcelona, Selecta.
- Bastardas i Rufat (en premsa): Maria-Reina BASTARDAS I RUFAT, «Tractament dels refranys meteorològics occitans dins *Lou Tresor dóu Felibrige* de Frederic Mistral», *Primer Seminari Internacional sobre Paremiologia Romànica. Els refranys meteorològics (Universitat de Barcelona, 25 i 26 de maig de 2009)*.
- Bec 1968: Pierre BEC, *Les interférences linguistiques entre gascon et languedocien dans les parlers du Comminges et du Couserans*, París, PUF.
- Bernat 1973: Eugène BERNAT, *Proverbes et dictons gascons en langage montagnard recueillis en Bigorre orientale dans les vallées de Basse Neste et de Nistos. 1ère série*, Masèras de Nestés, l'autor.
- 1975: Eugène BERNAT, *Proverbes et dictons gascons en gascon montagnard recueillis en Bigorre et Comminges. 2ème série*, Masèras de Nestés, l'autor.
- 1978: Eugène BERNAT, *Proverbes et dictons gascons en langage montagnard recueillis en Bigorre et Comminges. 3ème série*, Masèras de Nestés, l'autor.
- Boisgontier / Mabru 1996: Jacques BOISGONTIER / Lothaire MABRU (ed.), *Félix Arnaudín. Proverbes de la Grande-Lande*, Bèclas, Confluences.
- Bouza-Brey 1986: Fermín BOUZA-BREY, «Folklore aranès», dins Valeri Serra i Boldú (dir.), *Arxiu de tradicions populars*, vol. III-V, Barcelona, Olañeta, 306-312 (document original de 1928).
- Camps 2007: Christian CAMPS, *Expressions et dictons occitans*, París, Bonneton.
- Carrera 2007: Aitor CARRERA, «Una mica de dialectologia occitana. Els parlars de la Vall d'Aran en el marc del gascó pirinenc oriental», *De Lingua Aragonensi*, 3, 9-40.
- (en premsa): Aitor CARRERA, «Provèrbis meteorològics en occitan dera Val d'Aran. Arrepòrt sus era situacion actuau des donades sus eth gascon dera nauta arribèra de Garona», *Primer Seminari Internacional sobre Paremiologia Romànica. Els refranys meteorològics (Universitat de Barcelona, 25 i 26 de maig de 2009)*.
- Castet 2003: L'Abbé CASTET, *Proverbes patois de la vallée de Biros en Couserans, Ariège*, Nîmes, Lacour (document original de 1889).
- CNLVA 1992: CENTRE DE NORMALISACION LINGÜISTICA DERA VAL D'ARAN, *Arrepèrvèris*, Lleida, Pagès.
- Coromines 1990: Joan COROMINES, *El parlar de la Vall d'Aran. Gramàtica, diccionari i estudis lexicals sobre el gascó*, Barcelona, Curial.
- Farnés 1992-1998: Sebastià FARNÉS, *Paremiologia catalana comparada*, vol. I-VIII, ed. a cura de Jaume Vidal Alcover, Magí Sunyer i Josep Lluís Savall, amb la col·laboració de Josep M. Pujol, Barcelona, Columna (inclou una reproducció del primer volum, publicat ja l'any 1913).
- Gargallo Gil 1999: José Enrique GARGALLO GIL, «Doce días para doce meses. De meteorología popular en la Romania», *Revista de Dialectología y Tradiciones Populares*, LIV (quadern segon), 231-267.
- 2002: José Enrique GARGALLO GIL, «Per Santa Llúcia, un pas de puça. Crecer y decrecer de los días, refranes del calendario», *Romania continua*, *Estudis Romànics*, XXIV, 109-137.
- Gomis i Mestre 1998: Cels GOMIS I MESTRE, *Meteorologia i agricultura populars. Recull d'aforismes, modismes, creences i supersticions referents a la meteorologia i l'agricultura a l'entorn dels anys 1864 a 1915* («edició notablement augmentada amb gran nombre de confrontacions a cura de Cels Gomis i Serdañons»), Barcelona, Alta Fulla.

- IEI / CSIC 1962: INSTITUTO DE ESTUDIOS ILERDENSES / CONSEJO SUPERIOR DE INVESTIGACIONES CIENTÍFICAS, *Refranes climatológicos del Valle de Arán*, Lleida, Escuela Provincial.
- Mistral 1979: Frederic MISTRAL, *Lou Tresor dóu Felibrige. Dictionnaire provençal-français embrassant les divers dialectes de la Langue d'Oc moderne*, vol. I-II, Rafèla, Marcel Petit Culture Provençale et Meridionale (reproducció de l'original de 1887).
- Palay 1991: Simin PALAY, *Dictionnaire du Béarnais et du Gascon modernes*, 3a ed., París, CNRS.
- Sanchis Guarner 1952: Manuel SANCHIS GUARNER, *Els vents segons la cultura popular*, Barcelona, Barcino.
- Séguy 1954-1973: Jean SÉGUY (dir.), *Atlas linguistique et ethnographique de la Gascogne*, vol. I-VI, París, CNRS.
- 1973: Jean SÉGUY, «La fonction minimale du dialecte», dins Georges Straka / Pierre Gardette, *Les dialectes romans de France à la lumière des atlas régionaux*, París, CNRS, 26-42.
- Soler i Santaló 1998: Juli SOLER I SANTALÓ, *La Vall d'Aran*, Tremp, Garsineu (reproducció de l'original de 1906).
- Vidailhet 2000: François VIDAILHET, *Proverbes de la vallée d'Aure*, Nimes, Lacour (reproducció de l'original de 1910).

